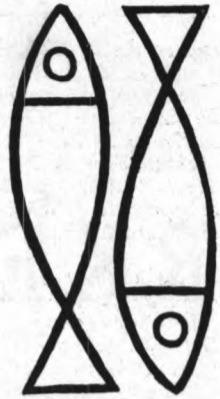

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Eenrichtingsverkeer

*„Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast
zijt, en Ik zal u rust geven.”*

Mattheus 11:28

Een fotoreportage

Iemand heeft eens de opmerking gemaakt, dat Jezus in de Bijbel telkens scherpe foto's van het mensenleven geeft. Christus heeft dat boeiende mensenleven intens gadeslagen. Hij stond niet buiten het leven. Hij was niet Weltfremd. Hij kwam als Mens onder de mensen met één allesbeheersende en allesdoortrekkende reserve. Hij had geen deel en nam geen deel aan de zonde. Zo geeft Christus in de Evangeliën bepaalde moment-opnamen van het bont gevarieerde mensenleven. We zien allerlei mensen de revue passeren: De mens als verzameelaar, de mens, die door onlesbare dorst wordt opgejaagd, de mens als gebondene, de mens als onverschillige voorbijganger vlak langs het leed van een ander. Verder worden we ook gekonfronteerd met de mens, die het altijd zo druk heeft met zijn eigen zorgen en belangen en met de mens, die jaloers is. Ook komen we het portret tegen van de mens, die achteloos juist het meest wezenlijke vergeet.

Je moet wel erg verblind zijn, als je niet telkens in zo'n foto je eigen gezicht ontdekt. **Godskennis leidt tot zelfkennis!** Dan leer je steeds weer en meer de aktualiteit van het woord van Jakobus onderschrijven en belijden: „Want wij struikelen allen in velerlei opzicht” (Jakobus 3:2a). Zo gezien, blijft er niet veel van de mens over. Maar zo wordt de aandacht gericht op Christus, Die lokt en roept en trekt met een weergaloze liefde! Want de tekst voor deze meditatie levert ons weliswaar de foto van de mens als jukdrager, maar tekent ons bovenal Jezus als de Messias, Die de mensen wil bevrijden van lasten, die anderen hen opleggen, terwijl de Here ze niet te dragen geeft.

Geen geïsoleerde wandtekst

Er zijn mensen, die dit woord van Jezus laten weglopen uit het klimaat, waarin Hij het gesproken heeft. Dan wordt het een wandtekst, gelicht uit het verband, waarin de Heilige Geest het plaatste. Trouwens: wandteksten zijn als zodanig in een bepaald opzicht onderhevig aan de verandering van de tijd. Prof. dr. Miskotte heeft, meen ik, deze tijd getypeerd als de periode van de vierde mens. De eerste mens is dan de voorchristelijke mens. De tweede mens is de mens, die een wandtekst aan de muur heeft hangen en er in gelooft: de christen. De derde mens is de mens, die de wandtekst laat hangen uit pieteit, maar er niet meer in gelooft. De vierde mens verhuist naar de stad en gooit de wandtekst weg. Hij is de christelijke deugden van geloof, hoop en liefde kwijt. We moeten dus recht doen aan de kontekst. We lezen nl. in vers 24 van het teksthoofd

een woord van de Heiland, dat voor de geadresseerden alle grond onder de voeten wegslaat. Het geldt de steden Chorazin, Batsaida en Kapernaüm. „Maar Ik zeg u: het zal voor het land van Sodom draaglijker zijn in de dag des oordeels dan voor u”. **En in diezelfde tijd** gaat Christus Zijn Vader danken voor Zijn welbehagen! In diezelfde tijd gaat Hij een scheidslijn trekken tussen die Farizeeën en Schriftgeleerden, mensen van een anti-evangelie en de eenvoudige kinderen in het geloof, die het alleen van God verwachten. Maar zo staat de entourage niet los van deze lieflijke woorden van de Heiland der wereld. „Komt allen tot MIJ, die vermoeid en belast zijt”. **Het is niet minder dan een oorlogsverklaring in een oorlogsklimaat!**

Wezenlijke zielemoord

De Heiland stelt Zich in dit woord op tegenover de Farizeese theologie. Het Bondsvolk der Joden was jaar in jaar uit vermoeid met de valse leer, die de Schriftgeleerden er bij de mensen van de jeugd af hadden ingehamerd. Dat was een ondragelijk en schrijnend juk, dat die kwade herders hadden oplegged.

Hier doelt de Heiland op de Wetsexegese van de Rabbijnen met haar duizenden bepalingen, geboden en verboden, waar de mensen doodmoe van werden. Feitelijk was het natuurlijk niet de Wet, die hen zo vermoeide, maar de krampachtige poging om door stipte navolging van die Wetsregels iets bij God te bereiken.

Zo worden dus twee dingen aangegeven: met het woord „vermoeid” wordt gedoeld op het zwoegen en voortzeulen van de mensen. Het is een woord, dat ziet op vermoeidheid na zware arbeid. En het „belast” houdt een vingerwijzing in naar de Farizeeën. Zij legden lasten op, te zwaar om te dragen. Daar kwamen die Joden nooit mee klaar. Volgens de oud-synagogale verlossingsleer heeft ieder mens een rekening bij God. Een rekening van verdiensten en zonden. Nu moest de balans in evenwicht zijn. Want als het aantal overtredingen van de Wet dat van de verdiensten ook maar met één overtrof, hoe zou men dan kunnen ingaan tot de rust? Men had dus rust noch duur!

De zekerheid van het heil werd zo deze mensen ontnomen. Men matte zich af, zonder te weten of men wel ooit het geschenk van de feestelijke zaligheid zou ontvangen (zie voor één en ander: „Parafrase Heilige Schrift: Mattheüs”, door wijlen Ds. J. Smelik). Je moest wat die geboden en regels en wetten betreft, volgens de Farizeeën en Schriftgeleerden zijn als een met kalk bestreken waterput, die geen druppel verliest. En anders... behoorde je tot de schare, die de

Wet niet kent. En die lag dus onder de vloek. Zo werd er op grote schaal zielemoord gepleegd.

Christus' invitatie

Dat kan Jezus niet hebben. Als Hij gedankt heeft voor het welbehagen van Zijn Vader en Hij ontdekt die schapen zonder herder, dan wenkt Hij en roept Hij: Komt tot MIJ. Op MIJ valt hier het aksent! Niet naar die Farizeeën toegaan, maar hierheen, zegt Jezus letterlijk, deze kant uit! Alleen door zich te houden aan de verkeersregels van Christus (eenrichtingsverkeer) is er voor de mens van vlees en bloed toekomst!

Maar dan zullen we allen ook vandaag die evangelische aktiviteit hebben te ontplooiën, die Jezus van ons eist. O nee, het gaat er niet om, af u zich vermoeid en belast voelt. Het gevoel hoe belangrijk ook, is geen criterium. Die schare zonder herder, misleid door die kwade herders, had niet eens in de gaten hoe er met haar werd gesold. Ze volgde blindelings de leiders van het volk. Dat was haar met de paplepel ingesooten.

Christus' invitatie behelst in deze tekst dus niet de oproep: Mensen, moe van zonden en zorgen en smarten, vlucht tot de Heiland! Al maakt dat zeer zeker wezenlijk deel uit van het volle evangelie. Maar Christus beoogt met deze uitnodiging iets anders. Hij wil allen, U en mij en wie ook maar, verlossen van onszelf! Hij wil ons bevrijden van die ragfijne zelfhandhaving, die we volhouden tot in de buurt van God toe. Hij wil de zelfkultuur, waarmee we onszelf in Farizeese stijl belasten, radikaal afbreken. Want er moet volledige ruimte komen voor het vaste geloof in de onvoorwaardelijke boodschap van het waarachtige heil! Wie zich op de levensweg stipt houdt aan de verkeersregels van de Messias, zal ervaren, dat hij niet wordt bedot. Christus is uniek!

Hij heeft het gebod van het eenrichtingsverkeerd ingesteld, omdat we anders verongelukken. Daarom blijft het klinken: KOMT TOT MIJ! Veilig in Jezus' armen, veilig aan Jezus' hart!

O. Mooiweer - Enschede

KERKELIJK Leven

BLIJVEN BIJ HET WOORD

De belijdenis van onze kerken is niet verouderd maar blijft steeds nieuw, vanwege de geestelijke band die er is tussen de Schrift en de belijdenis. Ze kan aan vernieuwing toe zijn op bepaalde tijden, wat taal en spelling betreft, maar ze blijft nieuw in wezen.

Want de belijdenis hangt niet aan een woord of letter, maar rust op het doorlopend getuigenis van de gehele Schrift. De vaders hebben destijds nagesproken, beleden, wat zij uit het Woord gehoord hadden. En nu horen wij in hun woord — met een kleine letter w — hèt Woord, met een hoofdletter, naklinken.

Toen de HERE reformatie gaf, na de duisternis van de Middeleeuwen, mochten Calvin en Luther zich afwenden van de scholastiek van hun dagen, om weer te grijpen naar de Schrift, naar de oude waarheid van apostelen en profeten. En toen ging Calvin het oude Apostolicum, de 12 artikelen, in zijn Instituut uitleggen met de Schrift.

In Zondag 9 b.v., als de Catechismus die artikelen gaat bespreken, wordt dat ook gedaan.

Hij geeft daar geen theologische verhandeling over de eeuwigheid Gods, maar hij zegt ons vóór a.h.w., wat we uit de Schrift mogen aflezen en naspreken, n.l. dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, om Zijns Zoons Christus' wil ook mijn God en mijn Vader is.

Daarom moeten we steeds bij de belijdenis van de kerk vanuit de Schriften spreken. En we mogen als vanzelf nooit het woord van de vaders tot hèt Woord verheffen. Maar we spreken met hen mee, naar wat wij mèt hen uit het Woord gehoord hebben. Om zo te blijven bij het geloof dat de heiligen overgeleverd is. En om zo samen met alle heiligen — gegrond en geworteld in de liefde tot de waarheid Gods — in staat te zijn de grote geheimenissen van Gods woorden en werken te vatten (Ef. 3:17 v.). En, zoals Johannes zegt, te blijven in de gemeenschap met de Vader en met Zijn Zoon (1 Joh. 1:1-4).

Redeneren vanuit de belijdenis of vanuit begrippen maakt Gods Woord krachteloos — 't wordt een rationalistische godsdienst, die doof maakt voor de waarschuwingen van het Woord. Met een beroep op 'de vaders' kwam men er soms toe, het grootste onrecht te doen! Maar het mystische, van de vrije sluit de ogen voor de vastigheden van Gods ordinantieën en voor de waarheid die in de historie beleden werd — om in z.g. vrijheid een weg te zoeken. Er is daarom voorzichtigheid en goed onderscheiden nodig.

In de wereld is er een geest werkzaam die met verwerping van Gods ordeningen van overheid en gezag en regel uit de chaos wat nieuws wil scheppen. Maar reformatie is geen revolutie of omverwerping van het bestaande of veronachtzaming van wat God gaf, doch het is steeds geweest terugkeer naar Gods Woord. Geen rationalistisch redeneren en ook niet met nieuwigheden reorganiseren — de verwantschap met al wat dienaangaande in de wereld te zien is doe ons op onze zijn.

'Keert weder tot Mij, zegt de HERE, en Ik zal tot u wederkeren'.

Niet maar bij de geest van deze tijd aansluit, maar wat naar het Woord is, dat is na te streven.

Velp

J. C. Janse

BEROEP OP HET GEWETEN

en

„SAMEN DE WAARHEID ZOEKEN”

Op de onlangs gehouden vergadering van de antirevolutionaire partij waren de zaken van de defensie aan de orde waren, verklaarde prof. Verkuyl met de meeste stelligheid dat God de atoomwapenen niet wil.

Het is altijd moeilijk tegen zulke religieus geladen stellingen in te gaan. In dit geval zou men de schijn op zich laden tegen God te strijden en tevens van mening te zijn dat God atoomwapenen wél wil.

Wat het eerste betreft: men kan uit het beweren van dr. Verkuyl de zekering uittrekken door de simpele vraag: „Waaruit weet U dat?” Dat is zo'n vraag die Gereformeerden al leerden stellen op de catechisatie. En de zaken zijn pas rond wanneer de vraag beantwoord wordt en dus kan worden met het catechetische: „Uit het heilig evangelie...”

Professor Verkuyl beriep zich op zijn 'geweten'. Zoals destijds Maria Stuart, de schotse koningin, dat ook deed tegenover de reformator van Schotland, John Knox. Deze prikte de ballon door de simpele vraag: „Mevrouw, wat weet U dan?” Mevrouw bleef het antwoord schuldig. Het komt echter op dat wéten van het ge-weten aan. Het heeft met een computer dit gemeen dat het slechts werken kan met de informatie die aan het geweten verstrekt zijn, met (bijbels gezegd) hetgeen er in het hart geschreven staat: de wijsheid van God uit de Schriften of wijsheid uit andere bronnen. Daarom moge het beroep van prof. Verkuyl voor hemzelf betekenis hebben, het geweten van anderen wordt door het zijne noch veroordeeld, noch vrijgesproken (1 Cor. 10:29). En in een publiek debat over publieke zaken en zo ernstig als het mogelijk gebruik van atoomwapens, is het beroep op het geweten een bewijs van zwakte; waarom moet iedereen, een politieke partij, een regering en volk op zij voor het (mogelijk dwalend!) geweten van één, van honderd man?

Biesheuvel

Tegen prof. Verkuyl merkte mr. Biesheuvel op dat ook de politici en militairen hun gewetensnood kennen. „Hij verweet prof. Verkuyl in deze kwestie (de precies te weten wat de wil van God is) de oude fout van de antirevolutionairen.”

Als prof. Verkuyl nu eens uit de Schriften 'precies' wist wat de wil van God is dan paste ons m.i. alleen maar grote dankbaarheid. En de antirevolutionaire vroegerheid de Schriften t.a.v. bepaalde zaken 'precies' de wil van God kenden, dan vind ik dat niet hun oude fout, maar iets goeds van vroeger. Bijvoorbeeld dat de overheid Gods dienaar is en dat de gelovigen God moeten vrezen en de koning moeten eren, zelfs in rijken als het Romeinse; en dat we aan de overheid belasting, eer en gehoorzaamheid schuldig zijn en haar niet moeten treiteren. Dat te weten was van de oude anti's niet fout. Wél fout was dat zij hun Program van beginselen soms lazen alsof dat een politieke Bijbel was en uit de weg gingen voor... het geweten van dr. A. Kuyper, voor zijn (overigens met bijbelteksten vaak beredeneerde) weten.

Mr. Biesheuvel stelde gewetensnood tegenover gewetensnood. Daar bezweek prof. Verkuyl voor. Dat was tenminste konsekvent: waarom zou iemand, die zich tegenover anderen zich op zijn geweten (snoed) beroept, niet ook eens voor de gewetensnood van anderen een stap terug doen?

„Prof. Verkuyl corrigeerde later zijn uitlating: „Laten we samen in het gesprek pro-

beren te ontdekken wat de wil van God is”.

DUS: ook prof. Verkuyl weet het nog niet. Hij wil het met mr. Biesheuvel en anderen ontdekken. Als dat geméënd is kan dat dus betekenen dat er straks uit de bus komt dat God de atoomwapenen toch wel wil.

Blijft de vraag: Wil God die wapenen?

Men kan de vraag ook eerst vereenvoudigen: Wil God de oude, conventionele wapens? Want het verschil is — al is daarmee het vraagstuk niet opgelost! — niet fundamenteel.

Wil God pijl en boog? Wilde God dat de éne mens de andere met zulk een primitief wapen doodde? Neen! Dat hoorde in Gods goede schepping niet thuis. Maar in de schepping van na de val? Over deze eerste vragen zal men toch eerst de mond des Heren, d.i. de Bijbel moeten vragen. Dan zal blijken dat de zaak met een paar Bijbelteksten niet is afgedaan. Noch pro. Noch contra.

Het verhaal Verkuyl-Biesheuvel, dat heen- en-weer-vragen van 'gewetensnood' herinnert me aan een voorval van een veertig jaar geleden. De heer A. Janse had ergens gesproken. Werd in de bespreking fel aangevallen. Diende met bijbelse en Schriftuurlijke argumenten rustig van repliek. Waarop de debater zei: „Mijnheer Janse, laten we samen de waarheid zoeken.” Daarop antwoordde de heer Janse: „Dat is niet nodig. Waarom gezocht? Ik heb U net de waarheid gezegd.”

Zo vast kan men spreken als men spreekt uit en naar de Schriften.

Kampen.

G. Visee

—o—

OVER DE KERKELIJKE SITUATIE

(Een stem uit Zuid-Afrika)

In „die kerkblad” van 27 juni 1970 heeft ds. J. H. van Wyke een bijdrage geplaatst waarin hij belangrijke dingen schrijft over wat hij noemt de kerkelijke eenheid. Hij bedoelt de kerkelijke eenheid internationaal gezien binnen het raam van de kerken die aan de gereformeerde oecumenische synoden plegen deel te nemen. En dan bekeken uit de gezichtshoek van Zuid-Afrika en met name uit de gezichtshoek van de gereformeerde kerk in Zuid-Afrika. „Die kerkblad” is het orgaan van deze Zuidafrikaanse gereformeerde kerk. Officieel heet deze kerk in het enkelvoud net als in de negentiende eeuw, de Nederlandse kerken uit de Afscheiding voortgekomen, zich samen in het enkelvoud noemden „Christelijke Geref. Kerk”. Naar analogie van deze Nederlandse Christelijke Geref. Kerk uit de negentiende eeuw, heet deze kerkengroep „die gereformeerde kerk in Suid-Afrika”. Ik mag wel schrijven dat deze Zuidafrikaanse kerken naar het voorbeeld van de negentiende eeuwse Christelijke Geref. Kerk zo heten. Immers zoals bekend zijn deze Zuidafrikaanse kerken door de arbeid van ds. Dirk Postma (1818-1890), die uit de kringen der afgescheidenen in Nederland, in de vorige eeuw was gezond, „gestuurt” om dat eens zo te zeggen. Op 11 februari 1859 heeft deze „stichting” plaats gevonden. In de wandeling in Zuid-Afrika wordt deze kerk de Dopperkerk genoemd. Onze vrijgemaakte kerken in Nederland hebben met deze Dopperkerk geen kerkelijke correspondentie willen onderhouden omdat deze kerken de bestaande correspondentie met de Geref. Kerken, die wij na 1944 zijn gaan aanduiden met de bijnaam „synodale”, na de vrijmaking niet hebben afgebroken om ze voort te zetten met de vrijgemaakte Kerken. De vrijgemaakte kerken stonden vast op haar pretentie, dat zij de wettige voortzetting van de gereformeerde kerken in Nederland waren. Zij verlangden van reformeerde in het buitenland die met de gereformeerde kerken kerkelijke correspondentie onderhielden, dat deze kerken deze pretentie aanvaardden. Indien niet dan werden van de kant van onze vrijgemaakte kerken geen banden van correspondentie onderhouden. De strakke, logische konsekventie van dit standpunt valt niet te ontkennen. Tengevolge van dit standpunt en deze pretentie werd aan vrijgemaakte emigranten uit

—o—

Nederland geadviseerd zich onder geen beding bij de Doppekerk aan te sluiten omdat deze Doppekerk correspondentie-band onderhield met de synodale kerken in Nederland en zij deze kerken derhalve niet als „valse” kerken kwalificeerde. De vrijgemaakte emigranten uit Nederland zijn in Zuid-Afrika een eigen kerkelijk leven begonnen omstreeks 1950.

Zij noemden zich „die vrije gereformeerde kerke in Suid-Afrika”. U ziet in de naam verschil met „die gereformeerde kerk”. „Kerke” is in het zuidafrikaans meervoud van kerk. „Vrije” doet dienst om aan te duiden dat de kerken „vrij” zijn van mensen en hun verordeningen. Dit is altijd een goed bijvoegelijk naamwoord voor gereformeerde kerken geweest en is het in Zuid-Afrika nog. In Nederland schijnt het ná de synode van Hoogeveen een verschrikkelijk bijvoegelijk naamwoord wanneer het wordt gegeven aan gereformeerde kerken die in het Hoogeveens verband niet geduld werden.

Het aantal „vrije” kerken van vrijgemaakten uit Nederland is in Zuid-Afrika klein gebleven. Een kleine gemeente in Kaapstad, een zeer kleine gemeente in Kempton Park en als derde een redelijke gemeente wat haar omvang aangaat, in Pretoria. Zoals bekend is deze gemeente in tweeën. Het éne deel is door de gen. synode van Hoogeveen aangevaard als kerk waarmee men in correspondentie kan leven en het andere deel is „buiten het verband” van de Zuidafrikaanse kerken gesteld door de Nederlandse synode of op advies van deze synode. Het laatste is mij niet duidelijk. Ik heb de acta van de Hoogeveense synode niet bij de hand op dit moment.

Na deze wat lange inleiding keren we terug tot ds. J. H. van Wyk en „die kerkblad”.

Ik geef enkele opmerkingen van hem door.

Hij begint met de mededeling dat hij in 1969 een dag de synodezittingen van de synode van de syn. Geref. Kerken in Lunteren heeft bijgewoond. Wat hij daarover vertelt laten we volgen in het Zuidafrikaans. Voor onze lezers zal dit geen bezwaar zijn hoop ik.

Jeugd in Nederland

Die oggend en die aand was die saak van „Verontrusting” ter sprake, of beter gesê: bezwaarskrifte van die verontrustes in die Gereformeerde Kerk. In plaas daarvan dat die Sinode die bezwaarskrifte behandel het, is die hele kwessie van die „Verontrusting” behandel. Die rede sou kon gewees het: Indien die Sinode teen die nuwere rigtinge en die progressiewe professore standpunt sou inneem, sou daarmee onherroeplik 'n (soveelste) kerkskeuring kon gevolg het — iets wat m.i. selfs nou nog nie uitgesluit is nie. Die breuklyn lê in 'n groot mate tussen oud en jonk, en ek kan die indruk nie onderdruk nie dat die (veral stedelike) jeug soos een man agter jong toeloë soos Kuitert, Augustijn en Baarda staan. Die middagsitting was afgestaan aan „Inspraak deur die jeug”, toe 'n groepie entoesiastiese jongmense uit sowel die Geref. Kerk as Herv. Kerk die Sinode ontmoet het. Hulle beoog kerklike eenheid tussen genoemde twee kerkverbande en het as doelpunt gestel: 1980. Enersyds het die Sinode te doen gehad met 'n dreigende skeuring, andersyds het die oproep van die jeug gekom: eenheid!

Selde tevore het ons só onder die indruk gekom van die waarheid van 'n beeld deur iemand gebruik. Die beeld is dat die ekumeniese situasie vergelyk kan word met 'n ysvel: die hele landskap is voortdurend in beweging — groot skeure wat die een oomblik nog wawyd oop gegaap het, het die volgende moment saamgesmelt; andersyds word plekke waar selft geen krakie opgemerk is nie, tot

Een buitenstaande ziet soms scherp wat er aan de hand is.

De opmerking over de stedelijke jeugd is raak.

Binnen de reformatorische kerkverbanden

Daarover schrijft hij dat het voor ieder die ogen heeft om te zien, glashelder is dat de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika tegenwoordig veel dichter staat bij de Nederduits Geref. Kerk in Zuid-Afrika, met welke kerk „wij geen ambtelijke contacten” hebben dan

bij de Geref. Kerken in Nederland (syn.), met welke kerken wij in correspondentie in engere zin staan. Correspondentie in engere en ruimere zin is een onderscheiding in de fi-guur van de correspondentie welke in de na-orlogse jaren bij de synodale kerken is in-gevoerd.

Natuurlijk zo merkt ds. Van Wyk op, wordt hiermee niet gezegd dat er geen verschillen meer zijn tussen de Geref. Kerk en de Nederduitse Geref. Kerk in Zuid-Afrika. Er ligt, zo merkten wij op o.m. nog altijd de Gezangen-kwestie die in de tijd van de Af-scheiding in Nederland een rol heeft ge-speeld in de bezwaren tegen de Herv. Kerk en die bij Postma's optreden in Zuid-Afrika eveneens een rol heeft gespeeld. In de Nederduitse Geref. Kerk in Zuid-Afrika had men evenals in de Herv. Kerk in ons land, de Ge-zangen verplicht, bindend ingevoerd. Dat werd in de kringen van de afgescheidenen gezien als een besluit dat de gewetens bond en dat derhalve menselijk oordeel in de plaats van het gezag van God stelde.

De verhoudingen liggen binnen de refor-matorische kerkverbanden tamelijk inkonse-kwent volgens ds. Van Wyk. Daarin heeft hij gelijk. Hij spreekt over verwarrend en zelfs gedeeltelijk onwaarachtig.

Voorbeelden.

De Geref. Kerk in Zuid-Afrika heeft geen officiële relatie met de Nederduitse Geref. Kerk terwijl deze kerk wel in engere corres-pondentie met de Geref. Kerken (syn.) in Ne-derland staat. Op haar beurt staat ook de Nederduitse Geref. Kerk van Zuid-Afrika in engere correspondentie met de Geref. Ker-ken (syn.) in Nederland. Zo staan de Neder-duitse Geref. Kerk en de Geref. Kerk in Zuid-Afrika toch met elkaar in correspon-dentie via de Geref. Kerken (syn.) in Nederland.

Herzelfde kan gezegd worden van de Chr. Geref. Kerken in Nederland. Deze kerken staan namelijk met de Geref. Kerk in Zuid-Afrika in correspondentie en via deze Zuid-afrikaanse kerk met de Geref. Kerken (syn.) in Nederland al hebben zij plaatselijk en landelijk daarmee weer geen officiële relatie en wensen zij deze ook niet.

Nog meer. Als correspondentie in engere zin kerkrechtelijk zo iets betekent als „kerk-verband” heeft dit tot gevolg dat de Geref. Kerk in Zuid-Afrika en de Nederduitse Geref. Kerk aldaar door middel van haar beider correspondentie in engere zin met de Geref. Kerk (syn.) in Nederland bij de We-reldraad van Kerken (althans gedeeltelijk in-geschakeld zijn omdat de Geref. Kerken in Nederland (syn.) bij de Wereldraad ingescha-keld willen worden.

Dit laatste willen de Geref. Kerk en ook de Nederduitse Geref. Kerk in Zuid-Afrika nu liever niet. De zaak wordt verward. Tegen eigen bedoeling kan je als kerken worden geplaatst in een relatie die je zelf niet be-geert.

De Geref. Oecumenische Synode

De schrijver in „die kerkblad” stelt de vraag hoe het nou met de Geref. Oecumeni-sche Synode moet. Wat is haar plaats en be-tekenis?

Goede vragen. Maar in de beantwoording blijkt, dat hij er niet uitkomt. Dit is niet zo wonderlijk. Wie komt er uit?

Wie weet wat de plaats en de bevoegdheid van de breedste kerkelijke vergadering is? Is het wel een meerdere vergadering?

Wie kan dat bewijzen of aannemelijk ma-ken?

Ds. J. H. van Wyk wil haar zo zien. Hij meent bovendien dat zij te weinig macht of autoriteit heeft. Hij neigt naar de gedachte dat de Geref. Oecumenische Synode zoveel gezag over de deelnemende „verbanden” moest hebben dat zij een eind aan de kerke-lijke verwarring en kerkelijke vrijbuiteriej zou kunnen maken.

Kennelijk heeft hij het oog op de Geref. Kerken (syn.) die deelnemen aan de Geref. Oecumenische Synode en die tegelijkertijd willen deelnemen aan de Wereldraad van Kerken. Dit laatste tegen de wil van de meerderheid van de Geref. Oecumenische Synoden.

Vervolg op pagina 130 - 1e kolom

Redactieleden

Ds H. Amelink, P. Groen, Prof.
Dr H. J. Jager, D. W. L. Milo,
Prof. C. Veenhof, ds G. Visee.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak
(Z.-H.), tel. 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Ka-
per, van Lynden van Sandenburg-
laan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450.
Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan
220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbeta-
ling) Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs ... 20 ct per mm.
Familieberichten ... 15 ct per mm.

STUDEREN IN AMSTERDAM IS NU FIJN!

Daar is immers de VGSA, de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Amsterdam! De navolgende informatie over deze vereniging is met name voor aanstaande studenten bestemd.

De VGSA is een gemengde, protestants-christelijke vereniging, welke haar leden vorming en gezelligheid biedt.

De vorming biedt de VGSA door middel van studieweekends, werkgroepen en vergaderingen met lezingen. Het gezelligheidsaspect komt o.a. tot uiting in het sociëteitsbezoek, de dispuutsactiviteiten, sportieve activiteiten en een aantal feesten. De VGSA heeft daarbij het voordeel een vrij kleine vereniging te zijn, zodat er sprake is van een sterke verenigingsband en van een intensief persoonlijk contact tussen de leden.

De inschrijving voor het novitiat vindt dit jaar plaats op dinsdag 1 september om 20.00 uur in de sociëteit, Prins Hendriklaan 31. Hierna begint de novitiatstijd die tot 13 september duurt. Het is de bedoeling dat de aanstaande leden in de novitiatstijd zo volledig mogelijk kennis maken met het karakter, de activiteiten en de leden van de vereniging. Daarnaast zal in deze weken de nodige aandacht worden besteed aan culturele vorming en aan sport. Het novitiat wordt afgesloten met een verenigingsweekend ergens buiten Amsterdam.

Wie kunnen bij de VGSA terecht?

De VGSA neemt gaarne diegenen op die het evangelie als inspiratiebron in hun leven accepteren en willen proberen met dit evangelie in hun leven te werken.

Dit streven wordt onder meer aangemoedigd door een bijbelkring, door het stimuleren van werkgroepen en door bij studieweekends en lezingen rekening te houden met dit karakter. Zo spraken het afgelopen jaar prof. dr. J. Verkuyl over „Christen en student zijn”, de bekende literator dr. C. Rijnsdorp over „Moderne literatuur”, drs. H. de Jong over „Secularisatie” en prof. dr. H. R. Rookmaaker over „Protest en revolutie”. De studieweekends van het afgelopen jaar hadden als thema „Christendom en humanisme” (in Driebergen), „Techniek en technicisme” (in Delft, in samenwerking met een bevriende vereniging aldaar) en „Bedrijfsleven en politiek” (in Driebergen). Er draaiden werkgroepen over de verhouding politiek-economie, moderne literatuur, medische ethiek, de dood, Homerus en Leonhard Huizinga (Adriaan en Olivier!).

Voor het onderhouden van het persoonlijk contact is met name de wekelijkse sociëteitsavond van groot belang. Gezelligheid viert ook hoogtij op alle genoemde weekends (in het bijzonder het emancipatieweekend aan het einde van de novitiatstijd), op de dies van de vereniging (vorig jaar op Loevestein!), en uiteraard bij de sportieve activiteiten.

Kom toch studeren in Amsterdam!

Indien u nog meer van de VGSA wilt weten kunt u zich wenden tot H. van Wijk, ab actis, van der Veerelaan 67, Amstelveen, tel. 0 20 - 413984.

M. de Klijn - Amsterdam

Simon Wiesenthal: 'De Zonnebloem'

Mochten wij in Simon Wiesenthal tot dusverre een fanatieke Nazi-opspoorder hebben gezien, een soort bloedhond, de eeuwige wreker, wiens ijdelheid en zogenaamd commerciële instelling velen hem verwijten, dan kan het geen kwaad dat zijn nieuwste boek 'De Zonnebloem' definitief met dit bedriegelijke beeld afrekenet. Hierin worden alle maskers afgeworpen. Het is niet alleen levensgevaarlijk om mensen als Eichmann en Stangl voor het gerecht te brengen, het getuigt van een persoonlijke pretentie namelijk de strijd voor de humaniteit, het fatsoen en de gerechtigheid. En dit is een aspekt dat door velen tegenwoordig niet meer of verkeerd wordt begrepen, ook na het lezen van zijn eerder verschenen werk 'Moordenaars onder ons'. Wiesenthal voelt niets voor een heroïsche rol; heldendom en tragiek is hem volkomen vreemd. Wraakgevoelens kent hij niet. Toch blijft het voor ons moeilijk om zijn gevoelens en motieven te begrijpen, laat staan te respecteren, als wij niet eerst weten wie hij is en waar hij vandaan komt. 'De Zonnebloem' vervolledigt wat dit betreft het beeld. Achter zijn officiële 'functie' van opwekkers van het wereldgeweten aanschouwen wij de mens.

Simon Wiesenthal werd opgeleid als architect maar kreeg door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog nimmer de kans zijn beroep uit te oefenen. Hij werd van concentratiekamp naar concentratiekamp gesleept tot het moment van zijn bevrijding, om na zijn lichamelijk herstel opsporingswerk voor de Amerikanen te verrichten.

Antisemitisme in Polen

Wiesenthal komt uit Polen en reeds in zijn studententijd heeft hij met wat hij de 'gouden jeugd van Lemberg' noemt te maken gekregen. Uit deze groep kwamen de meeste studenten van de technische hogeschool en de landbouwhogeschool voort. Onder hen bevonden zich heel veel vechtjassen, rabauwen, antisemieten, en de joden die in hun handen vielen, bleven vaak gewond op straat liggen. Ze hadden scheermesjes aan de punt van hun stokken bevestigd en sloegen daarmee op hun joodse medestudenten los. Het kwam zelden voor dat er iemand van de politie in de buurt was om de slachtoffers te beschermen. Hij zegt ergens: Wanneer de joden zich van de buitenwereld afsloten, werden ze als een vreemd element beschouwd. Verlieten ze hun eigen wereldje om zich aan te passen, dan waren het ongewenste indringers die gehaat en verstoten werden.

Ik had al vroeg ervaren dat ik als een tweede rangs mens was geboren.

De kloof tussen Jood en niet-Jood (steeds onoverbrugbaar)

Van onze geboort af hadden we tussen de Polen geleefd, waren met hen opgegroeid, met hen naar school gegaan. En toch waren wij vreemden voor hen gebleven. Het kwam maar zelden voor dat een jood en een niet-jood in staat waren de kloof te overbruggen en werkelijk begrip voor elkaar hadden. Daarin was tot dusver niets veranderd, hoewel ook de Polen nu geknecht waren. Zelfs in onze gemeenschappelijke ellende konden wij deze barrières eenvoudigweg niet doorbreken.

De bitterste uitlating die het denken in categorieën van mensen openbaart en de kloof tussen joden en niet-joden manifesteert is wanneer Wiesenthal schrijft over de buitenstaanders, de toeschouwers, de mensen aan wie het voorbijgaat dat zich een menselijk drama afspeelt.

Er stond op de gezichten van voorbijgangers te lezen dat wij al afgeschreven waren. De mensen in Lemberg waren er volkomen aan gewend om gekwelde joden te zien. Ze

keken naar ons zoals je anders misschien een kudde vee bekijkt die naar het weiland — of naar de slachtbank — wordt geleid. Op zulke momenten overviel mij vaak het gevoel dat de hele wereld tegen ons samenspande en zonder protest, ja zelfs zonder eigenlijke belangstelling, ons lot accepteerde. Ik wendde mijn blik af, ik wilde niet langer naar die gezichten kijken, niet langer dat huichelachtige medelijden zien. Waren die mensen eigenlijk nog wel in staat echt iets te voelen? Dachten sommigen niet: 't is goed dat er nog joden zijn; zolang we die nog hebben, zolang de nazi's zich nog met hen bezighouden, worden wij gespaard?'

Confrontatie met de dood in het kamp

Wiesenthal wordt in het concentratiekamp voortdurend met de dood geconfronteerd. Eenmaal ziet hij op een begraafplaats van soldaten dat op ieders graf een zonnebloem staat en plotseling benijdt hij die dode soldaten. Ieder had een zonnebloem die hem nog op een of andere manier met de wereld verbond, ieder had vlinders die zijn graf bezochten. . . . Voor Wiesenthal geldt dit alles niet. Hij denkt: Ik zou in een slordige grafkuil terecht komen, op lijken liggen, en daar zouden weer andere lijken bovenop gestapeld worden. . . . Zelfs in de dood hebben deze soldaten het nog beter dan Wiesenthal, de jood. Het symbool dat deze zonnebloemen voor hem betekenen, het feit dat de dood met het leven verbonden is, krijgt een speciale betekenis voor hem. De titel van het boek is aan dit symbool ontleend.

Maar Wiesenthal schrijft ook anders over de dood.

. . . In het kamp werd je gedreven, en je leerde ook wel, je willoos te laten drijven. In ons wereldje gebeurde er niets meer volgens de wetten van het normale vertrouwde leven, hier had alles zijn eigen logica. Welke wetten golden hier eigenlijk nog? Alleen de dood was nog een vast punt. Alleen die wet was logisch, zeker en onherroepelijk. Daarbij verbleekte al het andere. En dat leidde tot algemene passiviteit. Wij zeiden steeds tegen onszelf dat de dood hier onontkoombaar was, dat wij daar niets aan konden veranderen. Dat werkte verlamdend en die mistroostige apathie was kenmerkend voor de hopeloze situatie waarin wij ons bevonden.

Het concentratiekamp als 'tweede natuur'

Het concentratiekamp wordt Wiesenthal's tweede natuur. Dit wordt duidelijk als hij het volgende schrijft: Er gingen ruim twee jaar voorbij. Het waren jaren van onvoorstel-

bare ellende en een voortdurend wachten op de dood. Een keer heb ik zelf op het punt gestaan om neergeschoten te worden en ben toen als door een wonder gered. Daardoor weet ik wat voor gedachten er vlak voor de dood door je heen gaan.

Toen het Rode leger begon op te rukken en de Duitsers zich terug moesten trekken werd het kamp ontruimd; hele troepen gevangenen met ss-bewakers trokken in westelijke richting naar andere kampen. Ik maakte de verschrikkingen van Plaszow mee, ik leerde Grossrosen en Buchenwald kennen, tot ik tenslotte via allerlei omwegen in Mauthausen belandde. Daar kwam ik direct in blok 6 terecht, het dodenblok.

IJselijk cynisch is het volgende: Met het oog op de ieder ogenblik te verwachten totale nederlaag was een kogel natuurlijk te goed voor ons. Ook de gaskamer kon hoewel er onder hoogspanning werd gewerkt, het enorme aantal doodskandidaten niet meer aan. Boven het crematorium hing dag en nacht een hemelhoge rookwolk als monument van de waanzin.

We leden een vreselijke honger, want in blok 6 kreeg je bijna niets te eten.

Eenmaal per dag mochten we even onze barak uit. Dan wierpen we ons op de grond en rukten het karige gras uit om daarmee enigszins onze honger te stillen. Na dergelijke 'uitstapjes' hadden de lijkendragers altijd hun handen vol. De meeste van ons verdroegen dit 'voedsel' niet meer. De lijken stapelden zich op in de handkarren die voortdurend klaar stonden.

Op een van deze eerste pagina's van 'de zonnebloem' staat het volgende te lezen:

Ergens heb ik eens gelezen dat een vast geloof onverwoestbaar is. Voor zover ik dat destijds als waar had beschouwd — het kampeven heeft me wel anders geleerd. Je kunt onmogelijk geloven in een wereld waar de mens niet meer als mens wordt gezien, waar je aan den lijve ondervindt dat je geen mens meer bent. Dan begin je te twijfelen, dan kun je niet meer geloven in een wereldorde waarin God een vaste plaats heeft. Je begint te geloven dat God met verlof is. Anders was dit alles hier toch gewoon onmogelijk. Hij móet wel afwezig zijn. En een plaatsvervanger heeft hij niet.

Opsporen van nazimisdadigers ná de bevrijding

Voor Wiesenthal was er geen thuiskomst. Polen was voor hem na de bevrijding een begraafplaats geworden. Bovendien wilde hij niemand meer zien van de mensen die medeschuldig waren aan het leed van de joden. Hij schrijft:

Vlak na de bevrijding werd ik lid van een commissie die zich bezighield met het opsporen van nazi-misdadigers. Al die lijdensjaren hadden mijn geloof in een gerechte wereld zwaar geschokt. Ik was niet in staat mijn oude leven weer voort te zetten op het punt waar het gewelddadig onderbroken was. Het werk bij de commissie moest me helpen mijn geloof terug te vinden in gerechtigheid, in menselijkheid en in alles wat de mens nodig heeft om te leven naast eten en een dak boven zijn hoofd.

Die roep om gerechtigheid wordt bij Wiesenthal nog versterkt als er na de oorlog onmiddellijk priesters, filantropen en filosofen naar voren komen die de wereld oproepen de nazi's te vergeven. De meesten van hen, zegt hij, waren kamergeleerden die een klap in hun eigen gezicht nooit zouden vergeven, maar wie het geen enkele moeite kostte uit naam van miljoenen onschuldige vermoorde mensen vergiffenis te schenken. De priesters zeiden dat die misdadigers toch eens voor hun goddelijke rechter zouden verschijnen en dat men hen daarom niet lastig moest vallen met aardse gerechtigheid. Dat kwam de nazimisdadiger natuurlijk zeer gelegen. Zij geloofden niet in God, maar accepteerden verheugd de goddelijke rechter. Het was alleen de aardse gerechtigheid waar ze bang voor waren.

Verbittering en volharding

In zijn boek 'Moordenaars onder ons' zegt Wiesenthal uitdrukkelijk dat het voor hem geen zin zou hebben zijn oude beroep van architect weer op te vatten. Hij spoort nazimisdadigers op omdat hij eenvoudig niet anders kan. Hen wordt beslist niet gedreven

door wraakgevoelens. Hij zegt: Misschien is dat heel in het begin even het geval geweest. Toen de oorlog was afgelopen en ik, na bijna vier jaar in allerlei concentratiekampen te hebben gezeten, eindelijk bevrijd werd, had ik vrijwel geen lichaamskracht meer, maar mijn wraakgevoel was des te sterker. Ik had mijn hele familie verloren; mijn moeder was voor mijn ogen weggesleept; ik was ervan overtuigd dat mijn vrouw dood was. Ik had niemand meer om voor de leven.

Voor Wiesenthal is essentieel dat wij het gebeurde nimmer mogen vergeten omdat alles zich immers dan over 20 of 50 jaar opnieuw zou kunnen afspelen.

De processen tegen nazi-misdadigers hebben een zin omdat er verband bestaat tussen de vervolging van deze misdadigers en de opkomst van het neonazisme.

Het proces Eichmann in Jerusalem is een van de zwaarste slagen geweest die aan de toename van het neo-nazisme is toegebracht. Millioenen die van niets wisten of de waarheid liever niet wilden weten, moesten nu voor de eerste maal wel naar de feiten luisteren. Vandaag de dag kan niemand meer beweren dat hij niets van al die dingen afweet. Als hij nu nog aan de kant van de misdadigers staat, heeft hij duidelijk de zijde van het kwaad gekozen en daar voelen weinig mensen iets voor.

De strijd om de gerechtigheid is dus een wedloop met de tijd geworden. Iedere keer weer blijkt het noodzakelijk de mensen aan de feiten te herinneren.

Wiesenthal zegt: Mijn ervaring heeft mij in de voorbije twintig jaar doen begrijpen dat het Duitse en Oostenrijkse volk in drie groepen uiteenvalt: de schuldigen die misdaden tegen de mensheid gepleegd hebben — al kunnen deze misdaden dikwijls niet bewezen worden — hun medeplichtigen die zelf geen misdaden gepleegd hebben, maar ervan op de hoogte waren en er niets tegen gedaan hebben. En dan zijn er nog de werkelijk onschuldigen. Ik geloof dat het beslist noodzakelijk is de onschuldigen van de schuldigen te scheiden. De nieuwe generatie is onschuldig; vele jongeren die ik ken zijn volkomen bereid de moeilijke weg van de verdraagzaamheid en de verzoening te bewandelen. Maar pas wanneer alles volkomen wordt blootgelegd zal de jeugd aan de ene kant de jongeren aan de overzijde tegemoet kunnen treden, te weten hun die vertrouwd zijn geworden met de verschrikkingen uit het verleden door de verhalen van hun ouders. . . . Alles begrijpen is alles vergeven. Zij moeten weten wat er werkelijk gebeurd is.

Maar waarom toch deze jacht op misdadigers, wat is er nu wezenlijk mee gewonnen.

En wat meer is, wie zou in staat zijn de taak van Wiesenthal die hij zichzelf gesteld heeft te willen overnemen. Na de lezing van het boek 'Moordenaars onder ons' maakte Wiesenthal op mij de indruk zelf helemaal niet zo tevreden te zijn over zijn resultaten. Integendeel, het leek me eerder een gekweld mens. Dat is ook niet verwonderlijk als men bedenkt dat er nog vele tienduizenden van dergelijke nazi-misdadigers rondlopen. En ondanks Wiesenthal's onvermoeibare strijd om aardse gerechtigheid moest ik zelf tot de conclusie komen dat hij gefaald heeft, en wel doordat een groot gevoel van onbehagen bij ons achterblijft. Het gevoel dat er niet wezenlijk recht is geschied, dat er in wezen niet veel is veranderd. Niet zozeer dat zijn doelstellingen verkeerd zijn en dat hij in zijn menselijkheid gefaald heeft, want hij haat niet meer zoals hij zelf toegeeft, maar het simpele feit dat hij rusteloos is geworden, als een opgejaagd dier, en geen vrede met zichzelf heeft gevonden. Zelfs een rechtvaardiging van zijn daden en zijn motieven, hoe goed bedoeld ook, kan hem persoonlijk deze rust niet geven.

God is immers met verlof. . . en een plaatsvervanger heeft hij niet. Nu treft Wiesenthal deze verantwoordelijkheid een een balans na 25 jaren toont helaas aan dat hij ondanks zijn serieuze plichtsbetrachting niet het einde van deze misdaden heeft mogen meemaken. En dit is voor mij iets dat mij veel bedroefder stemt dan welke oorlogsdocumentaire dan ook. Het simpele feit dat ondanks alle inspanningen en hooggestemde idealen het werk niet heeft mogen baten en een ge-

kweld mens in nerveuze eenzaamheid, verbitterd, gehoord en uitgelachen overblijft.

Wiesenthal's vraag naar gerechtigheid is onbeantwoord.

Wat leert ons nu het boek „de zonnebloem” Dit, dat Wiesenthal zich gebogen heeft over zichzelf en een moreel probleem aan de wereld voorlegt dat hem al die jaren heeft beziggehouden. Het probleem van de vergeving. Wat is het geval? Wiesenthal wordt door een verpleegster in het concentratiekamp groepen bij het sterfbed van een jonge zwaargewonde ss'er, welke hém, als jood, zijn levensgang vertelt en voordat hij zal sterven vergeving vraagt om met zijn geweten in het reine te komen. Ik laat de ss'er zelf aan het woord:

Bekentenis van de SS'er

Mijn vader werkte als voorman in een fabriek. Hij was een sociaal-democraat in hart en nieren. Na '33 kreeg hij moeilijkheden, maar dat was met veel mensen het geval.

Mijn moeder had me godsdienstig opgevoed; ik ben zelfs misdienaar geweest en was de uitgesproken lieveling van onze pastoor. Hij hoopte dat ik op den duur theologie zou gaan studeren. Maar daar is niets van gekomen. Ik werd lid van de Hitler Jugend en toen was het afgelopen met de kerk. Mijn vrienden zouden me toch maar uitgelachen hebben. Mijn moeder vond het vreselijk jammer, maar hield haar vermaningen ten slotte voor zich. Ik was immers haar enige kind. Mijn vader zei helemaal niets. . .

Toen de oorlog uitbrak, heb ik me vrijwillig aangemeld, natuurlijk bij de ss. Ik was bij lange na niet de enige van mijn vrienden. Bijna de helft is vrijwillig in dienst gegaan — vrolijk en onbezorgd, alsof het een dansfeest of een uitstapje gold. . . Eind juni werden we bij een stoottroep ingedeeld en met vrachtwagens naar het front gebracht.

De gevechten waren onmenselijk. Velen van ons konden het nauwelijks langer verdragen. Toen onze commandant dat merkte brulde hij tegen ons: Dachten jullie soms dat de Russen anders deden met onze mensen? Je hoeft maar te kijken hoe ze hun eigen mensen behandelen, elke gevangenis die we tegenkomen, zit altijd vol doden, ze schieten hun gevangenen gewoon neer als zij ze niet kunnen meenemen. Wie uitverkoren is om geschiedenis te maken, kan zich met zulke details niet ophouden.

Op een avond nam een vriend me apart; hij wilde kennelijk praten over hoe ontzettend hij het allemaal vond. Maar na de eerste zinnen bleef hij al steken. Hij vertrouwde me niet. Het was overal hetzelfde. Twee jaar geleden, toen ik in Odessa was, vertelde me daar iemand dat hij zelfs tegen zijn beste vriend zijn hart niet meer durfde uitstorten. De terreur maakte vriendschappen kapot, zaaide wantrouwen, zowel hier als ginds.

Op een gloeiende zomerdag bereikten we Dnepropetrovsk. Daar stonden overal in de steek gelaten auto's en stukken geschut waarvan nog een heleboel intact was. Plotseling stopte er voor ons een tankwagen. Daar stapte een officier uit die onze compagniescommandant bij zich riep. Toen kwamen er een stel vrachtauto's die ons naar een ander deel van de stad brachten. Daar zag het er al even troosteloos uit. Op een plein stapten we uit en keken rond. Aan de andere kant van het plein stond een dicht opeengepakte menigte die streng werd bewaakt. Het waren joden.

Dan wordt er een bevel gegeven. Wij lopen naar de dicht op elkaar gepakte joden toe. Het zijn er 150 of misschien wel 200 en er zijn veel kinderen bij die ons met angstige ogen aanstaren. Een enkele maar staat zachtjes te huilen. Een paar baby's liggen in de armen van hun moeders. Jonge mannen zijn er haast niet bij, wel veel vrouwen en oude mannen.

Als ik dichterbij kom, kan ik de uitdrukking op hun gezichten pas goed zien. Daar staat angst op te lezen, onbeschrijflijke angst, ze zien er doodsbang uit. Klaarblijkelijk weten zij wat hun te wachten staat. . .

Een vrachtwagen rijdt blikken met benzine voor. Een paar van onze mannen krijgen het bevel ze uit te laden en in de portiek van een huis neer te zetten. De sterkeren onder de joden moeten ze naar de hogere verdie-

pingen dragen. Dat doen ze — willoos, afgestompt, als automaten.

En dan beginnen we de joden het huis in te drijven. Een officier heeft plotseling een zweep in zijn hand. Die hanteert hij vakkundig als het hem niet snel genoeg gaat. Het regent schoppen en scheldwoorden. Het huis is niet zo groot, het heeft maar drie verdiepingen. Ik begrijp niet hoe ze er allemaal in kunnen maar een paar minuten later staat er geen enkele jood meer op straat.

Dan komt er nog een vrachtauto aangereiden, vol met nog meer joden. Zij worden ook het huis in gedreven. Dan gaat de voordeur dicht. Er wordt een machinegeweer opgesteld. Als er gemeld wordt dat alle voorbereidingen zijn getroffen gaan we een paar passen achteruit, zetten handgranaten op scherp en gooien die op commando door de vensterloze ramen naar binnen. De ene ontploffing na de andere. . . mijn God.

Wij horen geschreeuw; alle verdiepingen beginnen te branden. . . We houden onze geweren in de aanslag om als er iemand aan deze hel probeert te ontkomen, op hem te schieten. . . Er komt een afschuwelijk gegil uit het huis. De walm slaat ons op de longen. . . Voor een raam op de tweede verdieping zie ik een man met een klein kind op zijn arm. Zijn kleren hebben vlam gevat. Naast hem staat een vrouw, zeker de moeder van het kind. Met zijn vrije hand houdt de man de ogen van het kind bedekt — dan springt hij naar beneden. Direct daarop volgt ook de moeder. Ook uit de andere ramen storten brandende lichamen op straat neer. . . Wij schieten. . . O God!

De vreselijke gebeurtenissen achtervolgden hem in zijn slaap, ook de schnapps kon deze beelden niet verdringen, noch de barse taal van de sergeant die het had over weekhartigheid. . . De strijd gaat verder en de soldaat vertelt:

Inmiddels waren wij naar Tanarog opgetrokken. Daar hadden de Russen zich ingegraven. Wij lagen in het heuvelige terrein nog geen honderd meter van hen af. Hun artillerie schoot onophoudelijk. Wij zaten in onze loopgraven gehurkt en deden ons best onze angst te verdrijven door met schnapps gevulde veldflessen van hand tot hand te laten gaan. We wachtten op een bevel om aan te vallen. Toen dat eindelijk kwam, klommen we uit de loopgraven en begonnen te rennen. Maar plotseling bleef ik als aan de grond genageld staan. Er kwam iets op me af. Mijn handen waarmee ik het geweer met gevelde bajonet vasthield, begonnen te beven. En toen zag ik heel duidelijk dat brandende gezin, de vader met het kind en daarachter de moeder — en ze kwamen op me af. 'Nee, ik zal niet voor een tweede keer op ze schieten' ging het door me heen. . . en toen ontplofte er een granaat vlak naast me. Ik verloor het bewustzijn.

Toen ik weer bijkwam in het veldhospitaal, wist ik dat ik nooit meer zou kunnen zien. Mijn gezicht is aan flarden en ook mijn bovenlichaam is nogal beschadigd. Ik zit onder der wonden. Een verpleegster heeft me verteld dat de dokter een hele bak granaatsplinters uit mijn lijf heeft gehaald. Het is eigenlijk een wonder dat ik nog leef — ik ben zo goed als dood. . .

Reactie Wiesenthal, bepaald door barrière

Wiesenthal vindt dat de ss'er medelijden met zichzelf heeft. Hij zegt:

Weer zoekt hij naar mijn hand, maar die heb ik al een tijdje geleden teruggetrokken. Ik heb ze onder mijn benen geschoven, zodat hij er niet bij kan. Ik wil niet meer door de hand van de dood aangeraakt worden.

Wiesenthal denkt: Hij probeert medelijden bij me op te wekken. Heeft hij recht op medelijden? Kan iemand van zijn soort ooit medelijden verdienen? Misschien denkt hij medelijden te vinden, als hij medelijden met zichzelf heeft.

De ss'er zegt:

Toen ik nog een klein jongetje was, geloofde ik vurig in God en in de geboden van de kerk. Toen was alles veel gemakkelijker voor me. Als ik nog net zo geloven kon, zou ik het vast niet zo moeilijk vinden om te sterven.

Ik kan niet sterven. . . voor ik met mezelf in het reine ben gekomen. Wat ik allemaal verteld heb is een soort biecht. Maar wat is dit voor een biecht? Een brief zonder ant-

woord... Werkelijk, ik zou nog veel langer en veel erger pijn willen lijden als ik daarmee de misdaad die ik in Dnepropetrovsk heb begaan, ongedaan kon maken. Er sterven dagelijks talloze jonge Duitsers van mijn leeftijd op het slagveld. Zij vochten tegen een gewapende vijand en zijn daarbij gesneuveld. Maar ik... ik lig hier met mijn schuld... En nu, in de laatste uren van mijn leven, bent u hier. Ik weet niet wie u bent, ik weet alleen maar dat u een jood bent; dat is voldoende.

Wiesenthal zou er, volgens zijn eigen berichten, onder door gegaan zijn als hij op dit punt gekomen wat hij noemt 'zwakheid' zou hebben getoond.

Hij zegt het tenslotte aldus:

Hier ligt een man die vredig wil sterven — maar dat kan hij niet omdat zijn verschrikkelijke misdaad hem niet met rust laat. En naast hem zit een man die moet sterven — maar niet wil sterven omdat hij het einde van die verschrikkelijke misdaden wil meemaken. Twee mensen die elkaar nooit gekend hebben en nu door het lot een paar uur bij elkaar zijn gebracht. De een verwacht hulp van de ander. Maar die is zelf hulpeloos en kan niets voor hem doen.

Ik sta op en kijk naar zijn gevouwen handen. Het is alsof er al een zonnebloem uit komt groeien Mijn besluit is genomen. Zonder iets te zeggen, ga ik de kamer uit.

(wordt vervolgd)

Vervolg van pagina 127

Over de kerkelijke situatie

Ds. Van Wyk zou kennelijk willen dat de Geref. Oecumenische Synoden de macht kregen niet maar om te adviseren, maar te verbieden dat een kerkengroep naar het lidmaatschap van de Wereldraad solliciteert.

Wij zijn van mening dat dit „gezag”, stel eens dat een Geref. Oecumenische Synode het zou krijgen, niet zou helpen. De Geref. Kerken (syn.) zouden zich niets laten opleggen tegen eigen wil. Wat de synodes van de syn. Geref. Kerken de kerkeraden niet toestaan — te beslissen over het al of niet gehoorzamen aan besluiten van meerdere vergaderingen — dat wil elke synode van de syn. Geref. Kerken voor zichzelf als een recht geëerbiedigd zien ten opzichte van deze internationale meerdere vergadering. De broeders die de gen. synode vormen zijn wel goed maar niet gek.

Veel belangrijker is echter de vraag: waar zou een Geref. Oecumenische Synode zulk een autoriteit vandaan moeten halen? Van wie zou zij zulk een autoriteit hebben? Dat is altijd een belangrijke vraag. Ook voor de overheden. Van wie hebben zij hun gezag? Als iemand het zich zelf toeëigent dan handelt hij revolutionair. Ook kerkelijke vergaderingen kunnen revolutionair handelen. Niets menselijks is haar vreemd. Niets zondigs is haar vreemd.

Van wie zou een Geref. Oecumenische Synode haar gezag — steld dat zij dat had — ontlenen? De kerkordering geeft het haar niet. De kerkenordering kent haar niet. De Nederlandse Geloofsbelijdenis ook niet. De praktijk van het verleden — vaak zo gedienschtig voor het heden, — kent ook geen Geref. Oecumenische Synodes. En de Schrift? De Schrift kent helemaal geen Geref. Oecumenische Synodes. Waar zou zij haar gezag over de kerken en over de „verbanden” vandaan moeten halen?

Het staat er niet best voor wanneer het de kant zou opgaan die ds. Van Wyk meent dat het op moet. Ons dunkt, de beste weg is, dat het precies andersom gaat. Dat de christenen in de plaatselijke kerken onder leiding van de door de Here geroepen ambtsdragers zich met de kerkelijke verwarring en vrijbuitelij bemoeien. Die kunnen in de naam van Christus er een eind aan maken. De gemeenten van Christus zijn toch mondige gemeenten. Zij hebben onder de macht van niemand zich te laten brengen, maar te staan in de vrijheid waarin Christus haar heeft gesteld. Daarvoor is echter een geestelijke opleving broodnodig.

Amsterdam.

J. Meester

Dialoge

Zit ik vanmorgen na het ontbijt nog even buiten te mediteren. Zondagmorgen, geen haast, straks naar de kerk, auto staat al klaar — een heerlijke vrije dag. Zonneshijn en stilte. HKH is naar boven, vermoedelijk om de laatste hand aan haar toiletje te leggen. En ik maar zitten te zitten. Genieten van de tuin, van de geuren, van de kleuren, van de blauwe lucht en de stilte. Er zijn vandaag wat wolkjes te zien, als eens mans hand: zal er deze week eindelijk regen komen? Dinsdag? Woensdag? In elk geval vandaag nog niet. Duiven ploeteren bij de vijver, een vlaamse gaai is op zoek naar uitvliegende jonge zangvogels (de schooier) en de bijen zoemen om me heen. Verder rust, rust, rustige zondagse rust.

Barbara — Babs zogezegd — drentelt door de struiken, neemt aan een plant, hapt naar een vlieg, neemt de wind op, zoekt een rustig plekje om even ongezien te kunnen gaan zitten (ze is preuts, onze tekkel) en wandelt dan naar het gazon. Midden in mijn blikveld gaat ze liggen. Lekker languit liggen luieren. Ze richt zich naar de zon, die kleine heidense zonzonaanbidster. Maar ze houdt ook mij goed in de gaten. En dan begint het dialoge.

— Dag baasje, zegt Babs, zit je goed?
— Ik wel, ik zit prinsheerlijk, Babs.
— En moet je niet ook in de zon komen?
— Nee dank je, ik zit hier goed.
— En had je niet naar kantoor gemoeten?
— Het is zondag, Babs, dat weet je heel goed.
— Hoe kan ik dat weten, baasje?
— Je hoort toch de kerkklok van Elspeet wel?

Babs keert haar kop om, alsof ze die klok niet veel eerder dan ik had horen luiden.

— Verroest, je hebt gelijk baas. Dat moet de kerkklok van Elspeet zijn bij die zuidenwind. Je oren zijn nog goed hoor.
— Bemoei je daar niet mee, Babs, en hou je mond een beetje.

Babs gaat op haar andere zij liggen en vangt nu een maximale portie zon op haar slanke lichaam.

— Het is hier goed, baas, zucht ze. Ik blijf hier de hele dag maar liggen.
— Dat weet je wel beter Babs, meteen gaan we naar de kerk en dan mag jij...
— lekker blijven liggen waar ik lig, zegt Babs geuwend.
— Geenszins Babs, dan mag jij naar de keuken, in je mandje. Je moet toch oppassen als we naar de kerk zijn?

Babs kent dat praatje. Ze gelooft niet in de kerk. Ze weet dat daar een bordje moet staan met: honden en rijwielen niet toegelaten. Babs luistert aan tafel altijd wel naar het bijbellezen — maar naar de kerk gaat ze niet mee. Ze mag oppassen. Ze is een oppassende hond. Ze let op me, wanneer ik naar de paar witte wolkjes tuur in de harde blauwe lucht.

— Zie je de zon aankomen? vraagt Babs en knijpt haar ogen dicht als een kat.
— Ja Babs, ze gaat uit als een bruidegom uit haar tent...
— Haha, gniffelt Babs, en de bruidegom is een „ze”...
— Het is zondag, Babs, laat de sex rusten!

Babs volgt mijn blik naar de wolkjes en citeert: — de hemelen vertellen Gods eer, baas, en het uitpansel verkondigt het werk van zijn handen.

— Zeker Babs, en op zondag gaan we naar de kerk, weer of geen weer.
— De dag spreekt tegen de dag, zegt Babs,

en de nacht predikt tot de nacht — we zitten al in de kerk, baas.

— Maar 's Heeren wet nochtans verspreidt volmaakter glans, Babs, en daarom gaan we naar de ware kerk, en jij gaat oppassen in de keuken.
— Blijf thuis, zegt Babs, het is hier toch goed?

Ze richt zich op om mijn aandacht meer te trekken.

— Luister baasje, als je hond spreekt! Blijf rustig thuis vandaag, het is tenslotte geen duty!

— Meteen is het vrouwtje klaar, Babs, en dan gaan we.

— Zonde van deze tempel van ongekorven hout, gromt Babs.

— Je grootje, Babs, en die was ook al vrijzinnig.

— Dat is mannentaal, zegt Babs, dat gaat langs me heen.

— Pas maar op Babs, als ik Franciscus heette kon ik je nog heel wat anders vertellen.

— Jij heet niet Franciscus, zegt Babs, je bent maar heel gewoon D.W.L.M.

— Ik kan zien, dat Franciscus al lang dood is want zijn preken zijn bij jullie uitgewerkt...

— Is hij dood? vraagt Babs; ik wist niet eens dat hij...

— Hou je mond met die grapjes, Babs. Franciscus was meer overtuigd van Gods genade dan alle gereformeerde predikanten bij elkaar.

— Hoe weet je dat, baas?

— Omdat hij Gods genade ook aan de dieren verkondigde — en onze predikanten laten de dieren maar gewoon naast het koninkrijk van God vallen.

— Wat steek je dan wel op van jullie predikanten? Blijf lekker thuis!

Op dat ogenblik klinken lichte, snelle stappen op de trap. HKH is klaar.

— Ik blijf hier wel, zegt Babs, en legt haar kop op haar voorpoten om me goed te kunnen zien.

— Ik tel tot drie, Babs, en dan ga je naar de keuken.

— Ik blijf vandaag in de tuin.

— Je blijft niet in de tuin, Babs, want dan loop je naar de burens of je jaagt achter kippen.

— Niet zo'n haast, zegt Babs. Het is hier goed, als gezegd, en ook hier geldt: „spreek Heere, uw knecht hoort”.

— Neem geen teksten in je mond, Babs, en probeer me niet verder te verleiden dan toch al. Dat is twee.

— Wees eerlijk baasje, al die pratende en hoestende en fluisterende en snoepende mensen om je heen: En die benauwde geuren. Het is me je zondag wel, in dat kerkgebouwtje. Straks fluister je toch: spreek luider Heere, want uw knecht kan u nauwelijks horen.

— Ik zeg niets meer, Babs. En dat is drie!

Nu veert Babs overeind, loopt blaffend voor me uit naar de keuken en springt in haar mand.

— Ben je klaar? vraagt HKH.

— We zijn klaar, zeggen we.

De zondag is al goed begonnen.

D. W. L. Milo - Vierhouten

„Postuum eerherstel”

IV

In onze vorige artikelen hebben we enkele aspecten van de uitvaardiging van de leeruitspraken van 1942 beschreven.

We willen nu nog wat zeggen over de besluiten die de synode van Lunteren onlangs naar aanleiding van het voorgestelde „postume eerherstel” van de proff. Greijdanus en Schilder heeft genomen.

☆☆☆

Om dat op de juiste wijze te doen moet men steeds een paar dingen voor ogen houden.

In de eerste plaats dit: als er een kerkelijk conflict ontstaat van die afmetingen en felheid als we in de jaren veertig hebben beleefd worden door **alle** personen welke tot de daarbij betrokken partijen behoren veel zonden bedreven.

Er komen dan onontkoombaar in de harten van allen die op wat voor wijze in zulk een drama een rol spelen gevoelens, gedachten, begeerten op die voor God niet kunnen bestaan. En er worden ook dingen gezegd die vierkant ingaan tegen de wet des Heren. Niemand van de daarbij betrokkenen vertoont in zo'n situatie in alles de gestalte van Christus. Vooral in een periode van kerkelijke crisis spelen altijd persoonlijke geprikkeldheid, eerezucht, rivaliteit, afgunst, wantrouwen, diplomatie, handigheid, machtswellust, jaloersheid, handigheid, soms zelfs rancune en haat en nog veel meer dergelijke „boosheden des harten”, een funeste rol. En het komt er voor allen die in zo'n strijd betrokken zijn op aan zich in deze voor Gods aangezicht met meedogenloze ernst te onderzoeken en zich over wat men van deze kwade dingen in eigen leven ontdekt voor God te verootmoedigen.

Dit alles is evenwel iets dat de **personen** betreft die een grotere of kleinere rol spelen in zo'n kerkelijke crisis.

En ze moeten **persoonlijk** daarmee in het reine komen.

Met het oog op zichzelf en met het oog op God.

☆☆☆

Iets soortgelijkt moet worden opgemerkt als het gaat over een eventuele „schuldbelijdenis” over wat door kerkelijke vergaderingen uit vroeger jaren is gepresteerd.

Het is nl. mogelijk dat men om een dergelijke „schuldbelijdenis”, of een „(postuum) eerherstel” vraagt uit onzuivere motieven. Er kan in zo'n verzoek „rechthaberei”, zelfhandhaving, de begeerte om de tegenstander op de knieën te krijgen en te vernederen meespelen.

Maar men kan een dergelijk verzoek ook nalaten uit vrees dat het ingewilligd zal worden! Het is namelijk mogelijk dat de slachtoffers van de in geding zijnde kerkelijke uitspraken en vonnissen deze gebruiken om eigen positie te rechtvaardigen en te handhaven. En daarom hopen dat ze gehandhaafd blijven!

Anderzijds is het ook denkbaar dat men tot zulk een schuldbelijdenis en een dergelijk eerherstel overgaat uit kerk-politieke overwegingen. Bij voorbeeld omdat men er zich voor geneert dat „buitenstaanders” de betreffende synodale manipulaties steeds weer critiseren. Of omdat men de vroeger gestraffen met hun aanhang weer naar het eigen kamp poogt terug te lokken.

Al deze motieven — en nog vele andere — kunnen meespelen in het vragen of niet vragen om, het al of niet komen tot schuldbelijdenis en eerherstel. Als dat het geval is zijn ze er de oorzaak van dat al wat men doet of nalaat voor Gods aangezicht niet kan be-

staan en men zijn zegen daarover verspeelt.

Maar ook dit alles raakt alleen de **persoonlijke** houding van allen die bij zo'n zaak betrokken zijn. En ze moeten er daarom ook **persoonlijk** mee in het reine komen.

☆☆☆

Waar het nu in de zaak waar het thans om gaat op aan komt is het volgende:

De synoden van voor vijf en twintig jaren hebben een leeruitspraak uitgevaardigd. Die omtrent het houden voor wedergeboren van **alle** gedoopte kinderen

Deze synoden hebben in een Toelichting en een Praeadvies op duidelijke, ondubbelzinnige wijze gezegd wat ze daarmee bedoelden.

Ze hebben voorts verklaard dat ze in die leeruitspraak een „goddelijke waarheid” formuleerden!

Ze hebben daarbij geëist dat alle ambtsdragers niets zouden leren dan wat met de leeruitspraak ten volle in overeenstemming was. Deden ze dat niet dan braken zulke ambtsdragers de belofte die zij bij hun ambtsaanvaarding hadden afgelegd en werden ze door de synode als meinedigen gediskwalificeerd.

En de synode van 1943/45 heeft daarop de ambtsdragers die door deze synodale uitspraken in gewetensnood geraakten en toen openlijk verklaarden deze leeruitspraak zoals de synode die omschreef niet te kunnen aanvaarden, op grond van art. 79 en 80 van de kerkorde geschorst en/of afgezet.

Ja zij heeft zelfs een gehele kerk daarom uit het verband der kerken gestoten.

Dit zijn de officiële, in de acta der synoden vastgelegde, kerkelijke besluiten en handelingen.

☆☆☆

Ja zeker, ik zeg het nóg eens: deze handelingen werden begeleid door allerlei zondige gevoelens, gedachten, begeerten, stemmingen van **alle** personen die daarbij betrokken waren. Zowel van hen die het subject als van hen die er het slachtoffer daarvan waren. Maar daarover gaat het hierbij niet. Dat blijft voor ieders persoonlijke verantwoordelijkheid. De meesten van hen die bij dit drama betrokken waren zijn bovendien reeds voor goed van ons heen gegaan. Het gaat nu alleen over wat de **kerkelijke vergadering** — in casu de synoden — en de mindere kerkelijke vergaderingen en kerken die haar daarin volgden blijkens haar officiële, schriftelijk gefixeerde besluiten hebben gedaan.

En ten aanzien van deze synodale uitspraken moet de vraag gesteld en beantwoord worden:

Waren deze overeenkomstig de normen die Christus voor het leven van zijn kerk heeft gesteld?

Waren deze in overeenstemming met de katholiciteit der kerk zoals de Geref. Kerken in haar confessie belijden?

Dienden de genomen tuchtmaatregelen inderdaad om zich verhardende zondaren te straffen?

En waren de straffen die zo toegediend werden inderdaad tuchttoefeningen aan kerkleden die hardnekkig voortleefden in de zonde welke door het Avondmaalsformulier wordt omschreven als het **begeren** (!) om mouterij en sekten aan te richten in de kerk Gods?

Dit is, ontdaan van alle bijkomende kwesties — hoe belangrijk deze ook mogen zijn — **de vraag waar het om gaat.**

☆☆☆

Het is in verband met deze kwestie m.i. beter niet van „postuum eerherstel” of „schuldbelijdenis” te spreken.

Wat immers betekent „postuum eerher-

stel”? De proff. Greijdanus en Schilder over wie het daarbij vooral gaat zijn reeds vóór vele jaren voor goed van ons heengegaan. Hun „geding” met de synode van 1943/45 is definitief „historie” geworden. En het is daarmee geheel en al overgegeven aan het oordeel van God en zijn Christus die ook daarover rechtvaardig richten zullen.

Evenzo moet men er voor oppassen in dit verband van „schuldbelijdenis” te spreken.

Zulk een belijdenis is immers vóór alles een strikt **persoonlijke** zaak. Kan een kerkelijke vergadering die in de ware zin van het woord afleggen? En dat ten aanzien van wat een voor haar voorgangsters van voor vijf en twintig jaar heeft gedaan? Waren er toen en zijn er nu in de betrokken kerkelijke vergaderingen bovendien niet mannen die de in geding zijnde synodale handelingen afwezen? En zijn er in de thans zittende synode niet veel leden die part noch deel hebben aan wat in de jaren veertig ter synode geschiedde, ja, er nauwelijks iets van af weten?

Neen, het enige wat een synode thans ten aanzien van de leeruitspraken van 1942 en de disciplinaire straffen van 1944 — indien ze die niet wil handhaven — kan en behoeft te doen is uitspreken dat ze niet goed, niet kerkelijk, niet in overeenstemming met de katholiciteit van de kerk zijn geweest en daarom herroepen dienen te worden.

Als dat geschiedt hoeft van „eerherstel” en „schuldbelijdenis” niet gesproken te worden.

Herroep men die besluiten niet dan blijven ze ten volle voor rekening van de kerken.

En dat geschiedt dan onder de verantwoordelijkheid van alle kerkelijke vergaderingen en kerken voor zover ze daartegen niet openlijk en duidelijk protesteren.

Op deze wijze wordt ook recht gedaan aan kand. (thans prof. Schilder en aan de uitgestoten kerk van Bergschenhoek. En evenzo over de bijna dertig ambtsdragers van de Geref. Kerk van Kampen die eveneens door de synode van 1943/45 uit hun ambt werden ontzet.

☆☆☆

De gang van zaken met het voorstel om de proff. Greijdanus en Schilder postuum eerherstel te verlenen is vreemd en teleurstellend geweest.

Het had er eerst alle schijn van dat deze synode de smet, welke in de jaren veertig op de Geref. Kerken is gekomen en, ondanks het eindeloze praten en besluiten van de opeenvolgende synoden, daarop is gebleven, op loyale wijze zou wegdoen.

Maar daarvan is niets gekomen.

De synode heeft een desbetreffend voorstel niet aanvaard. En dat geschiedde op vreemde wijze. Namelijk door middel van een memorandum dat de synodepraeses had opgesteld en waarmee het oorspronkelijke rapport over deze zaak met de daaraan gekoppelde voorstellen van de synodetafel werden weggevaagd.

De synode herhaalde daarop allereerst de „schuldklaring” welke haar voorgangster van 1967 had uitgesproken. Die betrof — ik citeer letterlijk: „al wat in de conflictsituatie en met name in haar tuchtmaatregelen, in haar houding en optreden niet was naar de Geest van Christus en niet beantwoordde aan de katholiciteit van de kerk.”

Wie deze „schuldklaring” kritisch overweegt zal moeten erkennen dat ze weinig waarde heeft. Want ze kan ten aanzien van iedere synodale handeling uitgesproken worden! In welk synodebesluit is niet iets of veel dat niet is naar de Geest van Christus en niet beantwoordt aan de katholiciteit der kerk? Welke synodale — of persoonlijke — daad is niet besmet met deze zonden? Dergelijke niet concrete schuldbelijdenissen zeggen daarom feitelijk niets. Ze missen dat wat bij iedere ware schuldbelijdenis onmisbare voorwaarde is, **namelijk het precies aanwijzen van de zonde die men belijden wil.**

Op dezelfde wijze als de synode van 1967

C. Veenhof - Kampen

„De maatregelen die de Gereformeerde Kerken — uitgesproken in de bezettingstijd — tegen Schilder en de zijnen namen, waren een afschuwelijke zaak. Miskotte zegt terecht: „Het was een grote misère voor ieder belijdend christen. Sommigen hebben daar enorm aan getild, bijvoorbeeld Henk Kraemer, die dit als een aparte breuk in de groeiende oecumene ervoer, in een tijd, dat het er juist om ging breuken te helen.”

Ik vindt het nog altijd onbegrijpelijk, dat er op de synode van de Gereformeerde Kerken niemand was, die opstond en zei: zo kan en mag het niet! Dat men Schilder de Gereformeerde Kerken uitgewerkt heeft, blijft een uiterst pijnlijke zaak. De bewering dat hij zo'n onmogelijk mens was, is geen legitieme verontschuldiging. Mannen als Hepp en H. H. Kuyper waren veel onmogelijker mensen. Daar komt dan nog bij, dat Schilder in de bezettingstijd één van de voortreffelijkste en dapperste verzetsmensen in de kring der gereformeerden is geweest. Om nog eens Miskotte te citeren: „Schilder was één der eersten onder de dapperen”. De rol, die een vooraanstaand man als professor H. H. Kuyper tegen deze dappere Schilder gespeeld heeft, was erger dan minderwaardig, zoals trouwens heel de rol, die deze zoon van Kuyper in de bezettingstijd speelde, weezinwekkend was. Een en ander maakt het optreden van de synode der Gereformeerde Kerken tegen Schilder slechts pijnlijker. Wat ze hem heeft aangedaan, heeft hij niet verdiend. Wat zou ik graag willen, dat de Gereformeerde Kerken dat eens royaal uitspraken.”

Dr. J. J. Buskes,
„Mensen die je niet vergeet”, 45

schuld beleed deed Paus Paulus VI dat indertijd ook ten aanzien van de houding der Rooms-Katholieke Kerk tegenover de reformatorisch gezinde kerken en broeders!

☆☆☆

De synode van Lunteren sprak evenwel nog meer uit. Zij voegde aan het boven geciteerde ook nog dit toe:

a. „dat de synode van Amsterdam bij haar uitspraak in 1967 over het niet vrijuitgaan van onze kerken in het geheel van de schulde broedertwist uiteraard heeft willen betrekken alles wat zich in de conflictsituatie rondom de hoogleraren Greijdanus en Schilder, met name ook in de getroffen tuchtmaatregelen heeft voorgedaan;

b. aan een commissie op te dragen na te gaan op welke wijze de band van de gemeenschap met onze gescheiden broeders en zusters van onze zijde gezocht en bewerkstelligd zou kunnen worden in de geest van de uitspraak van 1967.”

Ik laat in dit artikel het tweede gedeelte van dit besluit buiten beschouwing.

Dat gaat buiten de zaak van de „schuldbelijdenis” en het „eerherstel” om. Het spreekt namelijk alleen over een eventuele vereniging of hereniging van de gescheiden kerken. En dat is een hoofdstuk apart.

Wat voor ons in verband met de synodale beslissingen van 1942 en 1944 alleen van belang is is het onder a. genoemde.

En wat daarin uitgesproken wordt betreuren we.

Want dat is precies hetzelfde als wat de synode van 1967 verklaarde!

En daarmee zijn de synodaal-Gereformeerde Kerken geen stap verder gekomen op de weg die naar de alleen goede houding ten opzichte van de in wezen seculier synodale besluiten uit de jaren veertig leidt.

Wij zeggen dit beslist niet om ten aanzien van wat de synoden in die jaren aandurfd „gelijk” te krijgen.

We zeggen dit evenmin omdat we de Geref. Kerken „op de knieën” willen zien.

We hebben reeds gezegd en herhalen het hier nog eens dat de „vrijgemaakte” kerken na alles wat daarin gepasseerd is het morele recht hebben verloren de vraag — laat staan de eis — te stellen om de geïncrimineerde leeruitspraak weg te doen en de daaruit voortgevoelde tuchthandelingen op te heffen. Ze hebben daardoor zelf het recht verloren die te critiseren!

Neen, we betreuren deze gang van zaken om de Geref. Kerken zelf.

En om de zaak van Gods kerk in en door de in geding zijnde leerbeslissing en tuchthandelingen is gezegd en gedaan was niet katholiek, niet kerkelijk, niet christelijk.

En daarom blijven die besluiten zolang ze worden gehandhaafd een kankerplek in het lichaam der kerken, een belemmering voor haar waarachtige bloei en een ergernis voor de mensen die in en buiten de kerk zijn.

KERKNIEUWS

Bedankt: voor Leens: ds. J. van der Haar te Leiden; voor Ermelo-B: ds. S. Cnossen te Vollenhove-Cadoelen; voor Brouwershaven: ds. H. Mostert te Harderwijk.

Ds. J. Snijder — De kerkeraad van Amsterdam-C. nam met grote blijdschap en dankbaarheid kennis van de mededeling van ds. J. Snijder dat hij, terwille van het belang van de gemeente, afziet van de vrijheid incidenteel voor te gaan in de Geref. Kerk (syn.) te Muiderberg.

In verband hiermede werd een spoedeisende approbatie aangevraagd.

De aangewezen kerkeraden van Amsterdam-Zuid en Amsterdam-Noord besloten het beroep te approberen.

De bevestiging van ds. Snijder te Amsterdam-C. zal na de zomervakantie plaats hebben.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK WALDENZEN ITALIË

Sinds mijn laatste verantwoording zijn weer enige maanden verstreken. Het wordt dan ook tijd, dat u weer eens iets hoort. Ik mocht het volgende ontvangen:

J.L. te K. 2 x f 5,—; L.B. te S. f 10,—; C.W.A. te S. f 25,—; A.H.S. te S. f 10,—; C.L.v.d.G. te V. f 50,—; A.C.v.L. f 100,—; totaal f 205,—; totaal inclusief vorige verantwoordingen f 14.742,65.

Mijn hartelijke dank!

Mijn girorekening blijft steeds open staan voor verdere giften. Het nummers is 50440 — P. Groen, Rotterdam.

P. Groen

VERANTWOORDING VAN GIFTEN VOOR HULPBEHOEVENDE STUDENTEN VIA DE NUTSSPAARBANK TE KAMPEN

2 Jan. 1970 i.o.v. A.C.v.L. te G. f 300,00; 6 jan. f 15,00 van giro 1011581; 13 jan. f 5,00 van 88898; 19 jan. f 29,63 van 590087; penn. Geref. Kerk te A.; 17 febr. f 5,00 van 88898; 10 maart f 25,00 via...; 18 maart f 5,00 van 88898. Voorts giften: f 5,00 per 8 april van 88898; op 8 mei van mej. A.A.B. f 5,00 en via dhr. J. Bos op 5 juni f 1967,56 (Kampen).

Onlangs heeft een onzer lezeressen mij telefonisch gevraagd naar de verantwoording van een door haar via de Nutsspaarbank gezonden gift. Mocht zij en mochten eventueel anderen hun gaven nog niet teruggevonden hebben, ontvang ik dan even bericht met: de grootte van het bedrag, indien per giro overgemaakt het nummer van hun rekening en voor alle gevallen de datum? Dan kan ik het eventueel nagaan. Hartelijk dank!

G. Visee

JONGE MAN, 23 jaar
zoekt

SERIEUZE CORRESPONDENTIE

met meisje 20-25 jaar.
Correspondentie in braille.

Brieven onder no. 78 bureau Opbouw, Slotlaan 220, Zeist.

RIEN en GRÉ MULDER

wonen niet meer
in Dubbeldam,
maar in

ALMELO, VRIEZENVEENSEWEG 24

Blij en dankbaar berichten wij u, dat de HERE ons een dochter gaf. Wij noemen haar

CATHARINA JOHANNA
(Ineke)

A. H. Reitsema
M. E. Reitsema-Keyes
Liesbeth
Henk

19 juli 1970
Posbus 192, Richmond, Natal,
Rep. Suid-Afrika

ALBERT DE VRIES

en

INA HOOGVEEN

hebben de eer U kennis te geven van hun voorgenomen huwelijk, waarvan de voltrekking zal plaatsvinden op D.V. vrijdag 14 augustus a.s. om 13.15 uur in het Stadhuis te Oldenzaal.

Kerkelijke bevestiging van ons huwelijk door de Weleerwaarde Heer Ds. C. Bakker, om 14.00 uur in de Hervormde Kerk, Lasondersingel 100 te Enschede, in een dienst uitgaande van de Geref. Kerk (vrijgemaakt) te Glanerbrug.

Receptie van 17.30-19.00 uur in het Jeugdgebouw, Spelbergsweg 77 te Enschede.

Rotterdam, p/a de Blécourtstraat 60.
Oldenzaal, Asterstraat 62.

Tijdelijk adres: Asterstraat 62, Oldenzaal.

DANKBETUIGING

Zeer groot was uw aller medeleven en belangstelling na het ontslapen van mijn geliefde Man en onze Vader

CAREL VAN VENETIË

Uw bezoeken, uw brieven en medegevoel hebben ons vertroost en gesterkt.

Langs deze weg willen wij hiervoor hartelijk dank zeggen.

C. VAN VENETIË-DE VRIES
HILDA
JAN-DIK

Wormerveer, augustus 1970
Riouwstraat 59.

ERMELLO op de Veluwe TE KOOP:

MOOI WOONHUIS

(binnenkort vrij te aanvaarden)

Indeling:

— Woonkamer, eetkamer, hal met toilet, grote diepe kelderkast, grote moderne keuken, schuur en bergruimte.

— 3 slaapkamers en doucheceel.

— Mooie afgewerkte zolder met slaapvertrek voor twee personen.

Grote mooi aangelegde tuin, waarin kantoorgebouw (± 4 x 6 mtr.), hetwelk zonder veel kosten zeer geschikt gemaakt kan worden voor permanente bewoning of zomerverblijf.

Alles in goede staat van onderhoud.

MAKELAARSKANTOOR J. VAN NIJHUIS

Dorpsstraat 92, Putten (Vel.)
Telefoon 03418 - 1148.